Prima instanţă: Judecătoria Chişinău, sediul Centru (jud. Veronica Jomiru-Niculiță)
Dosarul nr. 2a-905/24
(2-23132137-02-2a-04032024)

D E C I Z I E

19 februarie 2025 mun. Chişinău

Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Centru în componenţa:
Preşedintele şedinţei, judecătorul Ana Panov
Judecătorii Diana Corlăteanu și Lucia Bagrin
Grefierii Cristian Adam, Iulius Șpac, Alina Dubenco

examinând, în şedinţă publică, cererea de apel declarată de apelanta Stela Mocanu, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, împotriva hotărârii Judecătoriei Chişinău, sediul Centru din 18 decembrie 2023, adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Stela Mocanu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind constatarea încălcării dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil și încasarea prejudiciului moral,-

a c o n s t a t a t:

Pretenţiile reclamantului:

1. La 13 septembrie 2023, reclamanta Stela Mocanu, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, a înaintat cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind constatarea încălcării dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil și încasarea prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii s-a indicat că, prin ordonanța procurorului în Procuratura sectorului Centru mun. Chisinău din 16 martie 2011, reclamanta a fost pusă sub învinuire pe cauza penală nr. 2010011932, încriminându-i comiterea infracțiunii prevăzute de art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal și s-a aplicat în privința ei măsura preventive-obligarea de a nu părăsi țara.
Notează că pe parcursul lunilor iunie 2011-ianuarie 2013, reclamanta nu a participat la vreo acțiune de urmărire penală. Prin ordonanța procurorului în procuratura sect. Centru Nadejda Agatii din 21 ianuarie 2013 în temeiul art. 52 alin. (1) pct. 1, art. 285 CPP, s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală al

reclamantei pe faptul comiterii de către Stela Mocanu al infracțiunii prevăzute de art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal.
Afirmă că ordonanța de scoatere de sub urmărire penală a Stelei Mocanu în cauza penală nr. 2010011932 la 21 ianuarie 2013, a trecut controlul ierarhic în ordinea art.299-299/2 CPP, fiind recunoscută legală prin ordonanța procurorului interimar al sectorului Centru, mun. Chișinău din 28 august 2013. Ulterior, actele procurorului au trecut controlul legalității potrivit art. 313 CPP și în acest sens a fost emisă încheierea judecătorului de instrucție prin care s-au menținut actele emise de procuror.
Relevă că, ulterior, prin ordonanța prim-adjunctului Procurorului General din 24 septembrie 2013 s-a dispus anularea ordonanței de suspendare a urmăririi penale din 23 ianuarie 2013, cu reluarea urmăririi penale, anularea ordonanței de scoatere de sub urmărire penale a Lilianei Mocanu și Stelei Mocanu din 21 ianuarie 2013.
Subliniază că, la 25 februarie 2015 în Judecătoria Centru mun. Chișinău a parvenit pentru examinarea în fond cauza penală în privința reclamantei Stela Mocanu, fiindu-i atribuit nr. 1-53/2017. Iar prin sentința Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 19 ianuarie 2016, Ivan Stoinov, Liliana Mocanu și Stela Mocanu, au fost achitați în acuzarea adusă în baza art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal, din motivul neconstatării existenței infracțiunii, s-a respins ca neîntemeiată acțiunea civilă înaintată de Marcel Balagura.
Indică că, prin decizia Curții de Apel Chișinău din 12 decembrie 2016, s-a pronunțat o nouă hotărâre prin care s-a recunoscut vinovat Ivan Stoinov, iar Liliana Mocanu și Stela Mocanu, au fost achitate în acuzarea adusă în baza art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal, din motivul neconstatării existenței infracțiunii.
Invocă că, prin decizia Curții de Apel Chișinău din 21 februarie 2020 s-a pronunțat o nouă hotărâre prin care s-au recunoscut vinovați Ivan Stoinov, Liliana Mocanu și Stela Mocanu, în baza art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal și s-au liberat de răspundere penală în legătură cu expirarea termenului de prescripție de tragere la răspundere penală.
Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 21 septembrie 2022 s-a pronunțat o nouă hotărâre prin care s-au recunoscut vinovați Ivan Stoinov, Liliana Mocanu și Stela Mocanu, în baza art. 152 alin. (2) lit. c) Cod Penal al RM și s-au liberat de executarea pedepsei penale în legătura intervenirea amnistiei.
Subliniază că decizia a fost contestată cu recurs ordinar, iar la 19 aprilie 2023 apărătorul Serghei Mocanu în calitate de reprezentant al inculpatei Stela Mocanu, a depus o cerere de accelerare a examinării recursului ordinar, care nu a fost examinată potrivit prevederilor CPP. Iar prin decizia Curții Supreme de Justiție din 24 mai 2023 s-a respins ca inadmisibil recursul ordinar declarat de apărător în numele inculpaților.

Consideră că dreptul reclamantului la exercitarea urmăririi penale și examinarea cauzei penale într-un termen rezonabil a fost încălcat prin durata excesivă a procesului de peste 12 ani și solicită constatarea încălcării dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil a procesului penal și încasarea prejudiciului moral în sumă de 20000 euro.

2. Prin încheierea protocolară din 13 decembrie 2023, s-a atras în proces în calitate de intervenient accesoriu - Procuratura Generală a Republicii Moldova (f.d.55, Vol.I).

Poziția instanței de fond:

3. Prin hotărârea Judecătoriei Chişinău, sediul Centru din 18 decembrie 2023, s-a respins acțiunea, ca neîntemeiată.

Solicitarea apelantului:

4. Nefiind de acord cu soluția primei instanţe, la 22 decembrie 2023, apelanta Stela Mocanu, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Chişinău, sediul Centru din 18 decembrie 2023, solicitând admiterea cererii de apel, casarea hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.
5. Potrivit fișei de repartizare a dosarului, cauza civilă a fost repartizată spre examinare în ordine de apel, judecătorului Ana Panov în mod automat-aleatoriu la 4 martie 2024.
6. Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 13 martie 2024, nu s-a dat curs cererii de apel depusă de apelanta Stela Mocanu, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu. S-a comunicat apelantei Stela Mocanu, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, că necesită să prezinte, în cancelaria Curţii de Apel Chişinău, apelul motivat cu indicarea motivelor de fapt şi de drept pe care se întemeiază apelul şi probele invocate în susţinerea apelului, şi că i se acordă termen de 10 zile din momentul recepționării prezentei încheieri să lichideze neajunsurile menţionate. În caz contrar cererea de apel nu va fi considerată depusă şi va fi restituită conform art. 369 alin. (1) din Codul de procedură civilă. S-au adus la cunoștință urmările art. 369 alin. (1^1) din Codul de procedură civilă, ce survin în urma neexecutării prezentei încheieri.
7. La 28 martie 2024, apelanta Stela Mocanu, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, a prezentat cererea de apel motivată, înlăturând în termen neajunsurile cererii de apel.
8. Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 2 aprilie 2024, s-a acceptat spre examinare cererea de apel declarată de apelanta Stela Mocanu, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu.

Argumentele părţilor:

9. În motivarea apelului declarat, a indicat că nu este de acord cu hotărârea instanţei de fond, o consideră ca fiind ilegală și neîntemeiată, pasibilă de a fi casată.

Suplimentar la argumentele menționate în cererea de chemare în judecată pe care le susține și în cererea de apel, menționează că în fapt, Stela Mocanu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la încălcarea dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil a procesului penal nr. 1-129/2015 pentru perioada 10 noiembrie 2010 - 24 mai 2023 şi repararea prejudiciului moral, însă instanța de fond a respins acțiunea.

Punctează că examinarea procesului penal a durat peste 12 ani, iar în acord cu prevederile Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 și Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, acțiunea urma a fi admisă.

Consideră că instanța de fond nu a examinat pricina sub toate aspectele, a aplicat eronat normele materiale şi procedurale, nu a stabilit şi elucidat toate circumstanţele importante ale cauzei, şi a apreciat greșit probele administrate.

Prin urmare, solicită admiterea cererii de apel, casarea hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

10. În şedinţa judiciară, apelanta Stela Mocanu, fiind legal citată pe email prin intermediul reprezentantului său, avocatul Serghei Mocanu, nu s-a prezentat și nu a invocat careva motive.

Intimatul Ministerul Justiției al Republicii Moldova, în ședința instanței de apel, fiind legal citat pe email, nu s-a prezentat și nu a invocat careva motive.

Intervenientul accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, în ședința instanței de apel, fiind legal citată pe email, nu s-a prezentat și nu a invocat careva motive.

Prin urmare, a fost dispusă examinarea cererii de apel în lipsa participanților la proces care nu s-au prezentat, or, în conformitate cu prevederile art. 379 alin. (2) din Codul de procedură civilă, neprezentarea în ședința de judecată a apelantului sau a intimatului, a reprezentanților acestora, precum şi a unui alt participant la proces, citați legal despre locul, data şi ora şedinţei, nu împiedică judecarea apelului.

Aprecierea instanţei de apel:

11. Analizând şi studiind materialele pricinii, Colegiul atestă că apelul este drept neîntemeiat şi care urmează a fi respins din următoarele motive.
12. În conformitate cu art. 362 alin. (1) din Codul de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel, apelanta respectând acest termen.

13. În conformitate cu art. 385 lit. a) din Codul de procedură civilă, instanţa de apel, după ce judecă apelul, este în drept să respingă apelul şi să menţină hotărârea primei instanţe.
14. Colegiul judiciar consideră necesar să menționeze că nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al apelantului, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluţionarea prezentei cauze (*a se vedea cauza Garda Ruiz vs Spania (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag. 26; Moreira Ferreira vs Portugalia (nr. 2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, parag. 84, 98*).
15. Conform prevederilor art. 118 alin. (1) din Codul de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanţele pe care le invocă drept temei al pretenţiilor şi obiecţiilor sale dacă legea nu dispune altfel.
16. Articolul 130 alin. (1) din Codul de procedură civilă, statuează că instanţa judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectual, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.
17. În temeiul art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanţa judecătorească apreciază probele, determină circumstanţele care au importanţă pentru soluţionarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părţi, legea aplicabilă soluţionării pricinii şi admisibilitatea acţiunii.
18. Din conținutul celor relatate Colegiul reține că sarcina instanţei de apel derivă reieșind din dispozițiile art. 373 alin. (1), (2), (5) din Codul de procedură civilă, în condițiile în care instanţa de fond a soluţionat fondul cauzei, cu expunerea argumentelor în vederea admiterii sau respingerii acţiunii în raport cu concluziile reținute de către aceasta.
19. Colegiul Civil reţine că instanţa de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil, reţinându-se rolul determinant al concluziilor sale, are obligaţia să examineze efectiv problemele esenţiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze la însuşirea motivelor instanţei inferioare. (*Hirro Balani c. Spaniei, nr.18064/91 din 9 decembrie 1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29 mai 1997 §43*).
20. Potrivit recomandărilor avizului nr. 11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenţia Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătoreşti, o motivaţie şi o analiză clară sunt cerinţele fundamentale ale hotărârilor judecătoreşti şi un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Pentru a răspunde cerinţelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidenţieze, că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esenţiale ce iau fost prezentate.

21. Instanţa de apel menţionează că, art. 6 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului garantează dreptul justiţiabilului la o hotărâre motivată sub aspectul instituirii obligației instanţelor de judecată de a-şi argumenta hotărârile adoptate din perspectiva unei analize ample a circumstanţelor pricinii. Îndatorirea de a motiva coerent şi unitar hotărârea sub aspectul tuturor cererilor, fără a exista contradicţii între motivare şi dispozitiv, constituie o garanţie pentru justiţiabili, în faţa eventualului arbitrariu judecătoresc, fiind singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a putea exercita un eficient control judiciar.
22. În opinia Colegiului, prima instanță a ținut cont de aceste deziderate și a adoptat o hotărâre bazată pe fundament temeinic și materialul probator administrat.
23. Colegiul constată că, prima instanţa a determinat corect raportul juridic dedus judecății, circumstanţele importante pentru soluționarea pricinii au fost stabilite şi elucidate pe deplin, probelor prezentate a dat apreciere completă, obiectivă şi sub toate aspectele, iar hotărârea este legală şi întemeiată, adoptată cu respectarea drepturilor şi intereselor legale a participanților la proces.
24. În esență, după cum rezultă din materialele dosarului, la 10 noiembrie 2010 de organul de urmărire penală în privința Stelei Mocanu a fost pornită urmărirea penală în baza art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal.
25. Prin ordonanța Procuraturii Centru mun. Chișinău din 22 decembrie 2011, Stela Mocanu a fost pusă sub învinuire pe cauza penală nr. 2010011932, fiindu-i aplicată măsura preventivă obligarea de a nu părăsi țara, iar prin ordonanța Procuraturii Centru mun. Chișinău din 21 ianuarie 2013, Stela Mocanu a fost scoasă de sub urmărire penală.
26. Ulterior, prin ordonanța din 24 septembrie 2013 a prim-adjunctului Procurorului General s-a dispus anularea ordonanței din 21 ianuarie 2013 cu retragerea cauzei nr.2010011932 de la Procuratura Centru mun. Chișinău și transmiterea la Procuratura mun. Chișinău, pentru exercitarea în continuare a urmăririi penale (f.d.18-19, Vol.I).
27. La 25 februarie 2015, cauza penală de învinuire a lui Ivan Stoinov, Liliana Mocanu și Stela Mocanu, a fost înregistrată la Judecătoria Centru mun. Chișinău (f.d.20, Vol.I).
28. Prin sentința din 19 ianuarie 2016 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, Ivan Stoinov, Liliana Mocanu și Stela Mocanu, învinuiți de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal, au fost achitați pe motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii.
29. Prin decizia din 12 decembrie 2016 a Colegiului penal al Curţii de Apel Chișinău, apelurile declarate de către procuror şi partea vătămată au fost

admise parţial, fiind casată sentința şi pronunțată o nouă hotărâre, prin care Ivan Stoinov, a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiuni prevăzute de art. 152 alin. (1) Cod penal, cu liberarea lui de pedeapsă în legătură cu expirarea termenului de prescripție de tragere la răspundere penală prevăzut de art. 60 Cod penal. Liliana Mocanu și Stela Mocanu, au fost achitate pe faptul comiterii infracțiunii prevăzute de art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal, pe motiv că fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii.

30. Prin decizia din 5 decembrie 2017 a Colegiului penal lărgit al Curţii Supreme de Justiție, recursurile au fost admise, casată total decizia și dispusă rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată. Instanţa de recurs a statuat că instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate de partea acuzării în acest sens, limitându-se la o analiză generală, superficială a probelor, apreciindu-le selectiv.
31. Prin decizia din 21 februarie 2020 a Colegiului penal al Curţii de Apel Chişinău, apelurile au fost admise, casată sentința și pronunțată o nouă hotărâre. Ivan Stoinov, Liliana Mocanu și Stela Mocanu, au fost recunoscuți vinovați de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal și liberați de răspundere penală în legătură cu intervenirea termenului de prescripție pentru tragere la răspundere penală.
32. Prin decizia din 2 martie 2021 a Colegiului penal lărgit al Curţii Supreme de Justiție, recursul ordinar al avocatului a fost respins ca inadmisibil, iar recursul ordinar al procurorului a fost admis, casată decizia în partea liberării inculpaților de răspundere penală în legătură cu intervenirea termenului de prescripție pentru tragere la răspundere penală și dispusă rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.
33. Prin decizia din 21 septembrie 2022 a Colegiului penal al Curţii de Apel Chișinău, apelurile declarate de către procuror şi partea vătămată au fost admise, fiind casată sentința şi pronunțată o nouă hotărâre, prin care Ivan Stoinov, recunoscut vinovat de comiterea infracțiuni prevăzute de art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal i s-a stabilit o pedeapsă de 5 ani închisoare. Liliana Mocanu a fost recunoscută vinovată de comiterea infracțiuni prevăzute de art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal, i s-a stabilit o pedeapsă de 5 ani închisoare. Stela Mocanu a fost recunoscută vinovată de comiterea infracțiuni prevăzute de art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal, i s-a stabilit o pedeapsă de 5 ani închisoare. Ivan Stoinov, Liliana Mocanu și Stela Mocanu, au fost liberați de executarea pedepsei din motivul intervenirii amnistiei.
34. Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 24 mai 2023, s-a decis inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de avocatul Serghei Mocanu împotriva deciziei din 21 septembrie 2022 a Colegiului penal al Curții de

Apel Chișinău, în privința inculpaților Ivan Stoinov, Liliana Mocanu și Stela Mocanu, pe motiv că este vădit neîntemeiat (f.d.6-9, Vol.I).

35. Prin urmare, la 13 septembrie 2023, reclamanta Stela Mocanu, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, a înaintat cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind constatarea încălcării dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil și încasarea prejudiciului moral.
36. Iar prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 18 decembrie 2023, s-a respins acțiunea, ca neîntemeiată.
37. Nefiind de acord cu soluția primei instanţe, apelanta Stela Mocanu, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Chişinău, sediul Centru din 18 decembrie 2023, solicitând admiterea cererii de apel, casarea hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.
38. Verificând legalitatea şi temeinicia hotărârii instanţei ierarhic inferioare în raport cu criticele formulate în cererea de apel şi materialul probator, Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Centru conchide că soluția instanţei de fond privind respingerea acțiunii, este una corectă, rezultată din aprecierea corectă a materialului probator şi interpretarea justă a normelor de drept material.
39. În materie de drept, Colegiul civil menționează că potrivit art. 6 § 1 din Convenție, orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.
40. Conform prevederilor art. 2 alin. (1) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind

constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă, iar potrivit alin. (2) al aceluiași articol, repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare reclamant).

41. În conformitate cu art. 2, alin. (6) din Lege, mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.
42. Totodată, conform art. 4 alin. (1) și (2) al aceleiași Lege, sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare și suportarea costurilor și cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului. Instanța de judecată care examinează în fond cauza, organul de urmărire penală, autoritatea implicată în proces sau, după caz, executorul judecătoresc ori autoritatea responsabilă de executarea hotărârii judecătorești, prezintă Ministerului Finanțelor un raport motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil și, după caz, dosarul sau o copie de pe dosar.
43. De asemenea, instanța de apel menționează că la examinarea cererilor cu privire la încălcarea termenului de examinare în termen, caracterul rezonabil al duratei procesului trebuie să fie determinat în funcție de circumstanțele cauzei și cu referire la complexitatea cauzei, comportamentul reclamanților și al autorităților relevante, precum și natura interesului reclamanților în litigiu (*Frydlender vs Franța [GC], nr. 30979/96, § 43, CEDO 2000-VII, și Cravcenco vs Moldova, nr. 13012/02, § 44, 15 ianuarie 2008*). Prin comportamentul părților care include aprecierea comportamentului reclamantului și a autorităților se va aprecia *bona/mala fides* a tuturor părților implicate în proces, inclusiv existența unor întârzieri inexplicabile, amânări neîntemeiate, consecutivitatea ședințelor, planificarea unei ordini a ședințelor cu pauze îndelungate etc.

44. La caz, deși reclamanta/apelantă, atât în prima instanță, cât și în instanța de apel, a susținut că sunt premise pentru a constata încălcarea drepturilor sale prin tergiversarea examinării în termen rezonabil a cauzei penale, Colegiul civil atestă că durata procedurii trebuie evaluată în coroborare cu criteriile de apreciere a termenului rezonabil de soluționare a cauzei, complexitatea ei, comportamentul participanților la proces, conduita instanței de judecată, importanța procesului pentru cel interesat.
45. De altfel, perioada de examinare nu poate fi pusă exclusiv în sarcina instanțelor judecătorești, or, termenul de examinare a cauzei se datorează inclusiv comportamentului părților, complexității cauzei.
46. Respectiv, Colegiul civil remarcă faptul că la caz, instanța de fond just a reținut că prin prezenta acțiune, Stela Mocanu pretinde încălcarea dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil a procesului penal pentru perioada **10 noiembrie 2010 – 24 mai 2023**, de la data pornirii urmăririi penale până la data emiterii deciziei Curții Supreme de Justiție din 24 mai 2023. Astfel, momentul de sfârșit al calculării termenului rezonabil de examinare a cauzei penale este data emiterii deciziei Curții Supreme de Justiție din 24 mai 2023, însă momentul de început al calculării termenului nu coincide cu data pornirii urmăririi penale, or, anterior la 29 octombrie 2013, Stela Mocanu a depus acțiune civilă în baza legii nr.87 pentru perioada urmăririi penale în cauza penală nr.2010011932 și prin decizia nr.2a-1198/14 a Curţii de Apel Chişinău din 2 aprilie 2014 s-a constatat încălcarea dreptului reclamantei Stela Mocanu la exercitarea în termen rezonabil a urmăririi penale, cu încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul Stelei Mocanu a sumei de 7000 lei cu titlu de prejudiciu moral.
47. Colegiul atestă că la adoptarea soluției din 2 aprilie 2014, instanţa de apel a concluzionat că urmărirea penală începută la 10 noiembrie 2010 în cauza pornită împotriva Stelei Mocanu durează mai mult de 3 ani, fiind astfel încălcat dreptul Stelei Mocanu la exercitarea în termen rezonabil a urmăririi penale. Această decizie a devenit irevocabilă prin încheierea de inadmisibilitate a recursului din 9 iulie 2014.
48. Prin urmare, Colegiul constată că instanța de fond just a reținut că pentru perioada **10 noiembrie 2010 – 29 octombrie 2013** a fost deja constată încălcarea dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei penale date în privinţa reclamantei Stela Mocanu, fiind despăgubită pentru prejudiciul moral suportat prin această încălcare, motiv pentru care instanţa de judecată în prezenta cauză urmează să determine modul de respectare a termenului rezonabil a examinare a cauzei penale în privinţa Stelei Mocanu pentru perioada **30 octombrie 2013 – 24 mai 2023** (9 ani 6 luni 25 zile), din care perioada desfășurării urmăririi penale 30 octombrie 2013 – 3 februarie 2015

(1 an 3 luni 5 zile) și examinarea în instanţa de judecată în perioada 25 februarie 2015 – 24 mai 2023 (8 ani 2 luni și 29 zile).

49. La acest compartiment, Colegiul atestă că instanța de fond just a dat apreciere criteriilor definitorii care au stat la baza respingerii acțiunii civile intentate de reclamanta-apelantă Stela Mocanu, și anume cu privire la complexitatea cauzei intentate față de Stela Mocanu, instanța de fond just a reținut că acest criteriu se evaluează în funcție de numărul componenților de infracțiuni investigate, persoanele implicate în procedură, cum ar fi inculpații și martorii, conexarea 3 cauze penale. La caz, acuzarea a fost înaintată față de 4 persoane (Ivan Stoinov, Liliana Mocanu, Stela Mocanu și Victoria Pacicovschi), iar ulterior au fost învinuite 3 persoane (Ivan Stoinov, Liliana Mocanu, Stela Mocanu). Totodată, fapta imputabilă persoanelor învinuite face parte din categoria infracțiunilor care aduc atingere integrității fizice a persoanei, respectiv judecarea acestui tip de infracțiuni înglobează în sine o analiză complexă a circumstanțelor în care a avut loc infracțiunea și consecințele asupra victimei, care implică un șir de expertize medico-legale.
50. În aceeași ordine de idei, Colegiul reține că instanța de fond just a dat apreciere și comportamentului instanței de judecată și a părților, reținând raportul Judecătoriei mun. Chișinău potrivit căruia se atestă absența reclamantei Stela Mocanu de la ședințele de judecată din 18 martie 2015, pe motivul plecării sale peste hotare, fapt comunicat de către avocatul acesteia. Subsecvent, la ședința ulterioară, adică din data de 5 mai 2016 reclamanta nu s-a prezentat în ședința de judecată, motivând absența sa prin faptul că a suferit o intervenție chirurgicală. Totodată, la ședințele din 05.05.2016; 07.03.2018; 24.09.2018; 22.02.2019; 11.06.2019; 02.07.2019; 31.01.2020; 08.09.2021; 06.04.2022; 16.05.2022; au fost amânate din motivul neprezentării reclamantei Stela Mocanu.
51. La acest compartiment, Colegiul remarcă că, instanța de fond just a accentuat asupra faptului că reclamanta avea obligația pozitivă de a se prezenta în ședința de judecată, indiciu ce se referă la responsabilitatea acesteia de a se afla fizic în instanță în momentul desfășurării procesului penal în care este implicat. Aceasta este o cerință procedurală fundamentală pentru asigurarea dreptului la un proces echitabil și pentru a permite inculpatei să-și exercite drepturile de apărare. Absența sa de la ședințele de judecată ar putea afecta negativ procesul, împiedicând evaluarea corectă a probelor și a argumentelor, și ar putea fi considerată ca o încălcare a procedurii legale. Astfel, obligația de a se prezenta la judecată este un aspect esențial al asigurării unui proces corect și echitabil pentru toate părțile implicate.
52. În aceeași ordine de idei, Colegiul atestă că instanța de fond just a reținut și analizat inclusiv și comportamentul apărătorului reclamantei-apelante în

cadrul judecării cauzei, și anume avocatul Serghei Mocanu a cauzat amânarea examinării cauzei în prima instanță cu 3 luni și 8 zile, cu 2 luni și 6 zile în instanța de apel și nu în ultimul rând, prin intermediilor pârghiilor legale a determinat tergiversarea cauzei cu înaintarea unor cereri a căror examinare în sine sunt de durată.

53. Respectiv, se atestă că pe parcursul examinării cauzei penale au fost depuse mai multe cereri repetate, respinse de instanțele de judecată ca neîntemeiate, după cum urmează:

- cerere de numire a expertizei medico-legale repetate, depusă în şedinţa de judecată din 22 octombrie 2019, respinsă ca neîntemeiată prin încheierea nr. 1a-281/2018 din aceeași data;
- cerere formulată şi soluționată în şedinţa din 22 octombrie 2019 de audiere a martorilor ocular, respinsă de instanţă, deoarece martorii au fost audiați în instanţa de fond;
- cerere de recuzare a judecătorului, depusă în şedinţa de judecată din 22 octombrie 2019, care a fost respinsă prin încheierea nr. 1a-281/2019 din 30 octombrie 2019, cauzând amânarea examinării cauzei pentru perioada 22 octombrie 2019 – 31 ianuarie 2020;
- cererea de numire a expertizei medico-legale repetate, depusă la 31 octombrie 2019, respinsă ca neîntemeiată prin încheierea nr. 1a-281/18 din 13 februarie 2020, cauzând tergiversarea examinării cauzei în apel pentru perioada 13 februarie 2020 – 21 februarie 2023;
- cerere de numire a expertizei judiciare medico-legale repetate depusă la 21 septembrie 2022, respinsă prin încheierea instanţei de apel din aceeași dată.

54. Conform raportului motivat, avocatul inculpaților Serghei Mocanu a cauzat amânarea examinării cauzei cu 11 luni şi 13 zile, pe motivul neprezentării la ședințele de judecată din 24.04.2015, 07.03.2018, 24.09.2018 (amendă 20.u.c.), 22.02.2019, 14.03.2019 (cerere de amânare, motiv de boală), 11.06.2019, 02.07.2019 (cerere de amânare), 28.10.2019 (cerere de amânare), 08.09.2021 (cerere de amânare), 06.04.2022, 16.05.2022.
55. În aceeași ordine de idei, Colegiul atestă că instanța de fond just a reținut ca incident speței, și faptul că pe parcursul examinării cauzei penale, atât reclamanta, cât și avocatul acesteia nu au făcut uz de drepturile sale prevăzute de lege și nu au înaintat nici o cerere de accelerare a urmăririi penale sau a procedurii de judecare a cauzei. Abia la 19 aprilie 2023, în adresa Curții Supreme de Justiție a fost depusă o cerere de accelerare a cauzei (f.d.12-13).
56. Concomitent, instanța de fond just a reținut că intervalul desemnat între ședințele de judecată este rezonabil în raport cu complexitatea cauzei şi măsurile procedurale necesare, or, instanța de judecată care a fost investită să judece cauza penală a manifestat un comportament conștiincios și din contra a

semnalat neprezentarea inculpatei în ședințele de judecată prin dispunerea a unui șir de aduceri silite în privința ultimei (f.d.134, 140-142).

57. Prin urmare, Colegiul atestă că instanța de fond just a respins acțiunea, făcând și o sinteză a termenului judecării cauzei la nivelul tuturor gradelor de jurisdicție, și anume: urmărirea penală a durat 1 an 3 luni 5 zile; judecarea cauzei în instanța de fond a durat 8 luni și 18 zile; judecarea cauzei în instanța de apel a durat 1 lună și 3 zile; judecarea cauzei în instanța de recurs a durat 3 luni și 3 zile; judecarea cauzei în instanța de apel a durat 1 an și 8 luni; judecarea cauzei în instanța de recurs a durat 4 luni și 8 zile; judecarea cauzei în instanța de recurs în anulare a durat 26 zile; judecarea cauzei în instanța de apel a durat 1 lună și 12 zile; judecarea cauzei în instanța de recurs a durat 4 luni și 17 zile; judecarea cauzei în instanța de recurs în anulare a durat 4 luni și 10 zile, iar toate subsumate cuprind un interval de timp de 2 ani și 11 luni și 26 zile.
58. Dispunând respingerea cererii de apel, Colegiul remarcă, că instanța de fond just a reținut că termenul rezonabil urmează a fi apreciat în coroborare şi cu termenii prevăzuți de legislația procesual penală, fiind stabiliți în vederea asigurării desfășurării procesului cu respectarea unor principii fundamentale ale dreptului procesual penal, cum ar fi: principiul contradictorialității şi egalității în drepturi a participanților la proces, reglementări prevăzute, principii care în ansamblul lor materializează dreptul părții la un proces echitabil.
59. Examinarea cauzei în termen rezonabil este doar una din componentele dreptului la un proces echitabil şi prin urmare, nu poate preleva asupra acestuia din urmă.
60. Respectiv, necesitatea respectării termenilor rezonabile a procesului de judecată nu poate justifica limitarea altor drepturi, prevăzute de art. 6 din Convenția Europeană.
61. Din aceste considerente, Colegiul constată că instanța de fond just a respins acțiunea, reținând că în cadrul tuturor instanțelor de judecată, examinarea cauzei intentată de Stela Mocanu a avut loc timp de 2 ani și 11 luni și 26 zile, însă datorită neprezentării sistematice a reclamantei-apelante, a celorlalți inculpați, apărătorului reclamantului, formularea cererilor de amânare, lipsa neîntemeiată a altor participanți la proces de la ședințele de judecată, în conformitate cu jurisprudența CtEDO instanța de judecată just a dedus din perioada luată în calcul perioada declarării stării de urgență pe întreg teritoriul RM, îmbolnăvirea judecătorului ca motiv obiectiv și acel interval de timp în care părțile au contribuit, sub diferite forme, la prelungirea duratei procedurii, și constată că instanțele judecătorești au respectat cu strictețe dreptul părților

litigioase la examinare în termen rezonabil a cauzei, iar din comportamentul participanților la proces, se denotă o lipsă de diligență.

62. La fel, instanța de fond just a reținut că pe parcursul examinării cauzei se atestă un proces dinamic și echilibrat în care părților nu li s-au afectat interese legitime, inclusiv prin stabilirea termenelor de examinare a fondului cauzei, acțiunile de pregătire pentru dezbateri judiciare și comportamentul instanței de judecată.
63. Totodată, instanța de fond just a atras atenția că în perioada aflării dosarului pe rol până la 19 aprilie 2023, reclamanta Stela Mocanu niciodată nu a scris cereri de accelerare a procedurii de examinare şi nu a invocat pericolul de încălcare a termenului rezonabil de soluționare a cauzei penale, aprobând şi acceptând tacit toate acțiunile întreprinse de către autoritatea judecătorească şi părțile implicate în proces.
64. Suplimentar, instanța de apel reiterează că, comportamentul părților, în calitate de criteriu de examinare a termenului rezonabil, de asemenea constituie un punct determinant și nu poate fi concluzionat drept tergiversare din culpa instanței de judecată, or, în cazul în care în cadrul procesului de judecată, părțile au intervenit cu cereri, instanța de judecată este ținută să mențină justul echilibru între exigențele celerității procedurilor judecătorești și principiul general al bunei administrări a justiției, consacrat în art. 6 al Convenției (*Boddaert v. Belgia, 12 octombrie 1992 nr. 12919/87*).
65. De altfel, examinarea cauzei în termen mai restrânși însă cu ignorarea drepturilor procedurale ale părților implicate în proces, ar reprezenta o încălcare mai gravă a drepturilor și intereselor persoanei interesate.
66. Din considerente expuse mai sus, în raport cu prevederile art. 2 alin. (6) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, instanța de apel remarcă că sunt declarative criticile aduse față de nerespectarea termenului rezonabil la judecarea cauzei, deoarece, soluționarea litigiului în termenul expus de reclamanta/apelantă, s-a datorat circumstanțelor obiective care nu au putut fi influențate sau condiționate de către instanța de judecată.
67. Suplimentar, instanța de apel reține că, dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei în mod obligatoriu urmează a fi coroborat cu termenii prevăzuți de legislația procesual civilă, stabiliți în vederea asigurării desfășurării procesului, cu respectarea unor așa principii fundamentale cum ar fi: principiul disponibilității, principiul contradictorialității și egalității în drepturi a participanților la proces, consacrate prin art.26, 27 din Codul de procedură civilă, principii care în ansamblul lor materializează dreptul părții la un proces echitabil.

68. De altfel, examinarea cauzei în termen rezonabil este doar una din componentele dreptului la un proces echitabil și prin urmare, nu poate prevala asupra acestuia din urmă.
69. Concluzionând relatările enunțate, Colegiul civil apreciază ca întemeiată concluzia primei instanțe conform căreia, majoritatea ședințelor de judecată, au fost amânate ca rezultat al realizării drepturilor procesuale a participanții la proces.
70. Cu caracter subsecvent respingerii cerinței de constatare a încălcării dreptului de examinare în termen rezonabil, Colegiul civil consideră că prima instanță întemeiat a respins și cerința de recuperare a prejudiciului moral, care de altfel nu a fost argumentată nici în instanța de apel.
71. Suplimentar, în susținerea concluziei primei instanțe și, respectiv menținerea actului judecătoresc atacat cu apel, Colegiul civil menționează că potrivit prevederilor art. 372 alin. (1) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces au dreptul să prezinte noi probe dacă au fost în imposibilitatea să o facă la examinarea pricinii în primă instanță.
72. De asemenea, este necesar de a concretiza, că instanța de apel în esența sa este o continuare a instanței de fond, astfel circumstanțele și probele care nu au putut fi prezentate în prima instanță, dar au o importanță majoră în soluționarea litigiului urmează să fie prezentate în instanța de apel.
73. Cu toate acestea, pe lângă faptul că argumentele apelantului nu se referă la încălcarea esențială de către prima instanță a unor prevederi legale, Colegiul civil reține că pe parcursul examinării cauzei în instanța de apel, nu au fost prezentate alte probe decât cele deja existente la materialele dosarului, iar apelantul nu a solicitat instanței judecătorești intervenirea pentru a obține careva probe ce ar demonstra veridicitatea pretențiilor sale, or, instanța fiind pusă în situația soluționării litigiului în urma studierii probelor anexate și în raport cu prevederile normelor legale aplicabile speței.
74. Distinct de cele indicate, instanța de apel, prin prisma jurisprudenței CEDO și anume *cauza Rebait și alții vs France nr. 26561/1995*, unde Comisia a menționat că ”...art. 6 § 1 al Convenției, nu impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes...”, consideră necesar de a respinge și alte argumente invocate în cererea de apel, mai mult că acestea nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau de drept procedural, care ar duce la anularea actului judecătoresc atacat cu apel.
75. Astfel, dat fiind că argumentele apelantei sunt nefondate și combătute integral prin concluziile relatate supra, în speță lipsind temeiuri legale pentru casarea

hotărârii contestate, Colegiul conchide că apelul declarat este nefondat și pasibil de a fi respins.

În conformitate cu prevederile articolelor 385 lit. a), 389-390 din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Centru,-

D E C I D E :

Se respinge, din lipsă de temei, apelul declarat de apelanta Stela Mocanu, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu.

Se menține hotărârea Judecătoriei Chişinău, sediul Centru din 18 decembrie 2023.

Decizia este definitivă, dar poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 2 luni de la data comunicării deciziei integrale.

Preşedintele şedinţei: Ana Panov

Judecătorii: Diana Corlăteanu

Lucia Bagrin